

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Надя Манолова-Николова

СУ „Св. Климент Охридски“

Член на научно жури по обявения конкурс

(ДВ, бр. 96/06.12.2012 г.) за заемане на академичната длъжност

„професор“ обявен от ИФ на СУ по професионално направление 2.2

История и археология (История на Българското възраждане),

С кандидат доц. д-р Пламен Димитров Митев,

катедра История на България, Исторически факултет на

СУ „Св. Климент Охридски“

На конкурса за професор по История на Българското възраждане е представена безспорната кандидатура на доц. д-р Пламен Митев. Предложената за професура научна продукция съдържа 2 книги: „Докосвания до Америка (XIX – началото на XX в.)“, в съавторство с Ив. Илчев, София, Ф. Хемимонт, 2003; „Недопрочетени страници из политическото възраждане“, Стандарт, 2012; Лекционен курс по Българско възраждане, Стандарт, 2012 г. и 27 статии, студии, рецензии и отзиви.

Тематика: Научните разработки обхващат няколко обширни по своята характеристика проблематики от историята на Българското възраждане (XVIII-XIX в.). Най-широко застъпена и очевидно предпочитана от доц. Пл. Митев е политическата тематика. Следващата, според обема на представените текстове, е проблематиката относно икономическите процеси на Балканите и в българските земи през XVIII в. Други въпроси, тясно или косвено свързани с основните процеси на промяна в българското общество през XIX в., които занимават автора, са църковният дебат, нацията и националните ценности; въпроси от историографско естество; за ролята на американската просветна евангелистка политика на Балканите и сред българите, и др. Следователно доц. Митев е обхванал в научните си изследвания широк кръг въпроси, от една страна произтекли от неговия интерес към основните, горепосочени в неговото научно творчество проблематики, и от друга, породени от конкретните професионално-методически задачи на един университетски преподавател.

Ключови думи в текстовете: „обективен прочит на документите“; „непреднамерен прочит на източниците“; „анализ без емоции“; „без черно-бели оценки на събитията“; „против схемите, унаследени от по-старата българска историография“; „против митовите и митологемите във възрожденската история“. Използването на тези ключови думи в представените текстове отразяват позициите и убежденията на автора по въпроса, какво трябва и как трябва да се работи в полето на възрожденската история. Въпреки, че не изтъква директно, той фактически смята, че е необходим нов прочит на

източниците, който да коригира допуснати грешки, обърквания или неточности, но най-вече да задълбочи и по същество да усложни съществуващите нерядко елементарни, опростени или пропагандни представи за българската история от XVIII и XIX в.

Политическата проблематика е широко застъпена в научната продукция на доц. Пл. Митев. Вниманието на изследователя е насочено както към основните моменти от разгръщането на националното и освободителното движение от 50-70-те години на XIX в., така и към водещите фигури в движението. На основата на известни и на по-слабо използвани документи е предложил свой прочит на българското въстание от 1850 г. (Недопрочетени страници из политическото ни възраждане, с. 8-24); анализирани и изведени са редица детайли от историята на т. нар. Комитетско десетилетие, формирането на Средоточното попечителство, по-късно Добродетелна дружина (Недопрочетени страници ..., с. 25-31); оформянето на „Цариградски вестник“, като общонационален печатен орган (Българската журналистика 160 години, с.180-187); политическата дейност на българската емиграция в Турну Мъгуреле преди създаването на БРЦК от 1869 г. (История, 2000/2, с.17-26). В статия, посветена на българските вестници в Браила, авторът се обявява срещу схематизирането на идейните течения и възгледи през Възраждането и влагането на съвременен смисъл в тогавашните понятия за революционен и реформистки печат (Българският периодичен печат през Възраждането, с. 75-83). Тази и други подобни бележки, макар направени по повод на браилските вестници, според мен са много важни от методологическа гледна точка за промяна в йерархизирането на ценностните постижения от възрожденската епоха, в което върховно място традиционно се заема от революционните и радикалните идеи.

Поредица от статии са посветени на остродискусионни въпроси от историята на революционните организации след 1869 г. до 1876 г.: това е въпросът за влиянието на американския политически модел; за кризата в БРЦК 1873-1874 г.(Комитетското дело, дискуссионни въпроси, с. 77-82 и др.); за Гюргевския комитет и действията на емиграцията през пролетта на 1876 г.(Недопрочетени страници ..., с. 93, 106 и др); изясняването на значението и ролята на т.нар. „личности от втория ред“ – Н. Палаузов, Ат. Узунов, Т. Ковачов, Ан. Кънчев, М. Попов, Юрдан Кършовски, Тр. Панов и др. (Недопрочетени страници ..., с. 71, 153, 168, 177, 238, 283, 291). Разгърнати са някои основни тези на автора от хабилитационния му труд за БРК от 1875 г. Текстове предлагат добре защитени, нови предложения и тълкувания по повдигнатите въпроси. Сред изследванията, посветени на периода 1869-1876 г., откроявам няколко важни статии за В. Левски, Л. Каравелов и Хр. Ботев. С тях авторът влиза в големия, не само научен, но и обществен дебат за оценката на тези личности в българската история. Без да си поставя за цел радикална промяна на съществуващи мнения, доц. Митев внася редица нови уточнения, щрихи, по негов израз, които до голяма степен нормализират преувеличения, силно уеднаквен, революционизиран прочит на тяхното документално наследство (БРЦК в историческата съдба на българския народ, с. 191-197, В търсене на истината, с. 189-200, Недопрочетени страници ..., с. 188-196).

Интересът към политическите аспекти от миналото е нишката, по която авторът върви към анализ и свои предложения по въпроси, които засягат най-общо модернизацията и българската нация: тези за църковното движение (Българската църква през вековете, с. 196-207 и др.), формирането на националните ценности (История, 2000/3-4, с.11-20), върху зараждането на народното представителство (Началата на българския парламентаризъм); модернизацията на българското общество през публичния дебат след Кримската война (*Offentlichkeit ohne Tradition*, p. 25-36) и особеностите на формирането на европейските представи за българите през Възраждането (*Die Bulgaren und Europa von der Nationalen Wiedergeburt bis zur Gegenwart*, p. 15-26). В края на този преглед ще поставя акцент върху книгата „Докосвания до Америка“, не защото е писана в съавторство с проф. Ив. Илчев. Смятам тези „американски докосвания“ за най-интересния текст, наситен с много приноси, защото през фината оптика на религиозното поле са видяни в жива връзка политически и културни процеси, оставили дълготраен и полезен ефект за българското общество.

Стопанската проблематика е тази, с която доц. Пл. Митев започва научната си кариера и която продължава да разработва. Търговията през XVIII в. е основната тема, разглеждана от нови и чужди документи, които разкриват модернизацията в тази стопанска сфера през френското влияние на Балканите, разгръщането на панаирната търговия (ВНР, 2006/1-2, с. 365-374; Изследвания в чест на чл. кор. Стр. Димитров, с. 481-490; ГСУ, 1999, Т. 88, с. 69-80), или чрез примерите на търговско сдружаване през XVIII–XIX в. (Балканските измерения на фамилията Мустакови, с. 44-59). Перспективата на Балканите за Франция се разглежда и чрез публикуването на френското „Географско и историческо описание на Европейска Турция“ от годините на Руско-турската война 1828-1829 г. (*Empires and Peninsulas*, p. 107-114). Търговията като социална мрежа, която сближава европейския и османския, в частност българския свят, е предмет още на статията, посветена на Световното изложение от 1873 г. (Исторически идеи и личности, с. 248-259). Към тази проблематика разглеждам и двете статии, засягащи дарителството, едно от най-интересните и ярки социални явления от Възраждането. Икономиката, стопанският просперитет е ключът според Пл. Митев към големите дарителски прояви (Исторически студии, 2003/5, с. 139-152). Проучването на историята на Търновската болница отвори важния изследователски потенциал в подобна тематика, която предстои да се разгръща в българската историография (Етнически и културни пространства на Балканите, с. 549-564).

Историографските изследвания също имат за обект политически важни събития: Никополската битка в паметта на възрожденските българи; Руско-турската война и героичните митове около нея (Известия на ИМ Перник, 2005, с. с.24-32). Предмет на обстоен анализ са промените в българската историческа книжнина в годините на прехода след 1989 г., който потвърждава впечатлението, че възрожденската проблематика, и най-вече политическата, има силно обществено звучение и предназначение (Предизвикателствата на промяната, с. 127-136).

Отзивите, представени в научната продукция за конкурса, доказват, че доц. Пл. Митев активно присъства в „комуникацията“ между професионалните историци,

ангажирани с изучаването на Българското възраждане. Отзивите са относно текстове, които интересуват и засягат творческата работа на автора: „Левски пред съда на Портата“, за книгата на Ив. Стоянов, посветена на Л. Каравелов и книгата на Е. Димитров за М. Арнаудов. И трите издания са получили справедливо висока оценка, както и публикуването на френската консулска и посланическа кореспонденция от Цариград (1668-1708 г.) на Р. Заимова.

Лекционният курс по история на Българското възраждане е било и е необходимо помагало за всеки студент по история. През 1999 г. се появи първото издание от доц. Пл. Митев, което претърпя няколко преиздавания, радващи се на голям читателски интерес. В последното издание, което е включено в документацията на конкурса, съществени поправки не са направени, с изключение на някои историографски въпроси и уточнения.

В обобщение ще изтъкна отново, че верен на документално-позитивистката школа и начин на работа, с изследванията си, особено тези от политическата проблематика, доц. Пл. Митев прави редица съществени и значими приноси в съвременния прочит на Българското възраждане. Познавам още дългата и впечатляваща преподавателска практика на доц. Митев в Историческия факултет на Софийския университет. Лекциите му винаги са предизвиквали интереса на студентската аудитория. Няколко поколения са подготвените от него студенти, дипломанти, докторанти и специалисти по българска възрожденска история. Като имам предвид представената в становището богата изследователска и преподавателска работа, предлагам на Уважаемото жури моето положително становище за присъждане на академичната длъжност професор по история на Българското възраждане на доц. д-р Пламен Митев.

28 март 2013 г.

София

доц. д-р Надя Манолова-Николова

.....